

Bezbednost za različnost:

najvažniji bezbednosni rizici
sa kojima se suočavaju mladi
u multietničkim sredinama

SUBOTICA

Uredni prikaz najvažnijih nalaza
CENTAR ZA SLOBODNE IZBORE I
DEMOKRATIJU – CESID

Sadržaj

Uvodne napomene	2
Izveštaj iz istraživanja javnog mnjenja	3
Metodološke napomene i opis uzorka	3
Opis uzorka	3
Sažetak	4
Percepcija bezbednosti u lokalnoj samoupravi	6
Prepoznati bezbednosni rizici	8
Institucije i bezbednost	12
Nasilje u lokalnoj samoupravi	15
Stavovi mladih o diskriminaciji	17
Mediji i bezbednosne pretnje	20
Preporuke	22
Unapređenje opštih uslova života	22
Podizanje institucionalnih kapaciteta i mehanizama	22
Usvajanje, izmena ili unapređenje strateških dokumenata	23
Informisanje, edukacija i kampanje	23

Objavljivanje izveštaja podržala je Misija OEBS-a u Srbiji u okviru projekta „Konsolidovanje procesa demokratizacije u sektoru bezbednosti u Republici Srbiji”, koji je finansijski podržala Švedska agencija za međunarodnu razvojnu saradnju (Sida).

Svi pojmovi koji su u izveštaju upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

Stavovi izrečeni u ovom izveštaju pripadaju isključivo autoru i ne predstavljaju nužno zvaničan stav Misije OEBS-a u Srbiji.

Uvodne napomene

Istraživanje o najvažnijim bezbednosnim izazovima sa kojima se suočavaju mladi sprovedeno je u tri multietničke opštine – Bujanovcu, Subotici i Novom Pazaru, u okviru projekta *Bezbednost za različitost* koji CeSID sprovodi od juna do novembra 2022. godine. **Opšti cilj projekta je evaluira implementaciju lokalnih bezbednosnih javnih politika u ove tri jedinice lokalne samouprave, da identifikuje ključne bezbednosne izazove i da utvrdi percepciju mladih o bezbednosti na lokalnom nivou.**

Istraživački projekat zasnovan je na **kombinaciji tri pristupa**:

- ➔ **Analiza dostupnih izvora:** analiza i sumiranje najvažnijih informacija o svakoj lokalnoj samoupravi koja je predmet istraživanja, uključujući statističke podatke, analizu dostupnosti i kvaliteta lokalnih strateških dokumenata i njihove usklađenosti sa republičkim aktima i drugo;
- ➔ **Kvalitativno istraživanje:** dubinski intervjui sa predstavnicima civilnog sektora, nacionalnih saveta nacionalnih manjina i organa lokalnih samouprava – od čega tri u Subotici;
- ➔ **Istraživanje javnog mnjenja:** istraživanje sa mladima, na ukupnom uzorku od 600 mladih starosti od 15 do 30 godina (po 200 ispitanika po jedinici lokalne samouprave). Kao istraživački instrument je korišćen upitnik koji se sastojao od 50 pitanja. Intervjuisanje građana je sprovedeno tehnikom „licem u lice“, direktnim kontaktom sa ispitanikom, u septembru 2022. godine.

Nalazi dobijeni kroz sva tri pristupa integrisani su i predstavljeni u ukupno **četiri dokumenta: tri pojedinačna izveštaja** za svaku jedinicu lokalne samouprave (Bujanovac, Novi Pazar i Subotica) i **zbirni prikaz najvažnijih nalaza**, sa uporednom perspektivom. Ideja svakog dokumenta je da, osim ključnih pokazatelja stavova mladih, predstavi i preporuke i smernice za dalje delovanje kako lokalnih, tako i republičkih organa.

Izveštaj iz istraživanja javnog mnjenja

Metodološke napomene i opis uzorka

Istraživanje realizovali	Centar za slobodne izbore i demokratiju (CeSID)
Terenski rad	Od 6. do 21. septembra 2022.
Tip i veličina uzorka	Slučajni, reprezentativni uzorak od 200 mladih građana i građanki Subotice od 15 do 30 godina
Istraživačka tehnika	Licem u lice
Istraživački instrument	Upitnik

Istraživanje javnog mnjenja sproveo je CeSID u periodu između 6. i 21. septembra 2022. godine na teritoriji grada Subotice. Istraživanje je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 200 građana Subotice koji imaju od 15 godina do 30 godina.

Kao istraživački instrument je korišćen upitnik koji se sastojao od 50 pitanja.

Intervjuisanje građana je sprovedeno tehnikom „licem u lice“, direktnim kontaktom sa ispitanikom.

Prilikom obuke anketara, instruktori su insistirali na sprovođenju i poštovanju dva veoma važna pravila koja, osim samog uzorka, značajno utiču na reprezentativnost istraživanja – *poštovanje koraka* i *pravilo prvog rođendana*. Poštovanjem koraka se obezbeđuje da anketar sveobuhvatno pokrije kompletan istraživački punkt, dok se pravilom prvog rođendana isključuje mogućnost da na upitnik odgovaraju samo oni građani koji prvi otvore vrata domaćinstva anketaru. Od anketara se zahtevalo da u domaćinstvu anketira osobu stariju od 15 godina kojoj je prvog rođendan u odnosu na dan posete. Tako je obezbeđena polna, obrazovna, starosna i nacionalna reprezentativnost ispitanika.

Opis uzorka

Na osnovu metodologije koja je uspostavljena prilikom sprovođenja ovog istraživanja obuhvaćene su sledeće kategorije ispitanika.

Polna struktura ispitanika: 51% muškaraca i 49% žena

Starost ispitanika: od 15 do 19 godina – 34%, od 20 do 25 godina – 40% i od 26 do 30 godina – 26%.

Obrazovna struktura ispitanika: osnovna škola 32% ispitanika, dvogodišnja ili trogodišnja srednja škola 22% ispitanika, četvorogodišnja srednja škola – 24%, viša škola/fakultet 12% ispitanika i učenik/student – 10%.

Nacionalna pripadnost ispitanika: Srbi: 38%, Mađari: 43%, Romi: 4%, Hrvati: 7%, Bunjevci: 5%, ostali: 1%, neopredeljeni: 2%.

Sažetak

Mladi ispitanici iz Subotice koji su bili deo ovog istraživanja odgovarali su na niz pitanja koji se tiču bezbednosnih rizika i pretnji u lokalnoj sredini, pojavi diskriminacije u njihovom gradu, stepenu poverenja koji imaju u nadležne institucije, kao i bezbednosnim pretnjama koje dolaze iz medija. Ovaj izveštaj pruža sveobuhvatnu analizu njihovih stavova.

Nešto više od četvrtine ispitanika navelo je da se u svojoj lokalnoj samoupravi oseća **ni bezbedno ni nebezbedno, 29%**. Zbirno, čak **41% ispitanih reklo je da se u gradu u kom živi oseća bezbedno, odnosno vrlo bezbedno**. S druge strane, zbirno, **16% mladih reklo je da se oseća nebezbedno, odnosno vrlo nebezbedno u svojoj lokalnoj samoupravi**. Onih koji ne mogu da procene kakva je bezbednosna situacija u njihovom gradu ima 14%. **Iskazano prosečnom ocenom, ispitanici su bezbednost u Subotici ocenili sa 3.4**. Najčešća ocena koju su na skali od 1 do 5 davali za bezbednost u Subotici jeste ocena 3.

Mladi u Subotici se osećaju najbezbednije u svojoj kući ili stanu, dok su pojmovi kao grad u kom žive i država u kojoj žive manje izazivali osećaj sigurnosti, te su za ove kategorije više nego za ostale navodili da se tu osećaju manje bezbedno. Ipak, kada su ocenjivali u kojoj meri se osećaju bezbedno u Srbiji, najveći procenat mladih kaže da se tu osećaju ni bezbedno ni nebezbedno, 38%. Gotovo trećina ispitanih navodi da se oseća uglavnom ili potpuno bezbedno živeći u Srbiji. Kada je reč o bezbednosnoj situaciji u gradu u kom žive, 38% ispitanika navodi da se tu oseća ni bezbedno ni nebezbedno. Da se u gradu u kom žive osećaju uglavnom i potpuno bezbedno navelo je 39%. Ispitanici su navodili da se u školi/na fakultetu/na radnom mestu u najvećoj meri osećaju ni bezbedno ni nebezbedno, 31%. Zbirno, čak 43% mladih reklo je da je to sredina u kojoj se oseća uglavnom ili potpuno bezbedno. U najvećem procentu mladi iz Subotice ocenjuju svoj komšiluk kao uglavnom i potpuno bezbednu sredinu – više od polovine ispitanih, 53%. Kada je reč o stepenu bezbednosti koju osećaju u svojoj kući ili stanu, zapaža se da je to sredina za koju su se mladi opredelili kao najbezbedniju. Zbirno gledano odgovore uglavnom i potpuno bezbedno, čak 67% mladih navelo je da se u svojoj kući ili stanu oseća baš tako.

Mladi u najvećem procentu smatraju da su korisnici droge/prodavci droge na javnim površinama najčešća pojava u gradu u kom žive, a uz to visoko izdvajaju i pojavu vršnjačkog nasilja/nasilja u školama, kao i međuetničke incidente. Za najređe bezbednosne rizike birali su pljačke i navijačko/huligansko nasilje. Mađari i Hrvati su iznad proseka navodili da korisnika droge i prodavaca droge na javnim površinama često ima u njihovom gradu, kao i oni koji imaju od 20 do 25 godina starosti. Romi natprosečno smatraju da je ovo veoma česta pojava u Subotici. Kada su u pitanju međuetnički incidenti Romi natprosečno navode da je ovo veoma česta pojava u Subotici, dok su Srbi i Hrvati iznad proseka navodili da je pojava međuetničkih incidenata veoma retka.

Najveći broj ispitanika iz Subotice naveo je da u gradu u kome žive nema bezbednosnih rizika – 31%. Po 15% građana navelo je vršnjačko i školsko nasilje, kao i pojavu korisnika i prodavaca droge na javnim površinama kao nešto što je najveći bezbednosni problem u njihovom gradu. Da su međuetnički incidenti najveći bezbednosni problem u njihovom kraju/mestu reklo je 14% mladih ispitanika iz Subotice. Porođično nasilje kao najveći problem izdvojilo je 8% građana, dok po 6% njih navodi tuče i pljačke kao ključni bezbednosni problem u sredini u kojoj žive. Saobraćajne nesreće kao problem istaklo je 3% ispitanika, a 2% navodi da je navijačko/huligansko nasilje za najveći bezbednosni problem u Subotici.

Veći broj ispitanika navodio je da u proteklom periodu nije doživeo provalu u stan/kuću krađu automobila, džeparenje ili fizičko nasilje. Da je jednom u proteklom periodu doživeo provalu kuće ili stana, reklo je 8% mladih iz Subotice, 9% je iznelo takvu tvrdnju za krađu automobila, 14% za džeparenje/krađu, a 18% ispitanika za fizičko nasilje. Ujedno je to i najveći procenat u okviru ovog ponuđenog odgovora, tako da je to najčešća situacija sa kojom su se

građani Subotice u proteklom periodu susreli. Za sve ponuđene situacije, natprosečno se izdvajaju Romi kao grupa koja se u proteklom periodu sa tim susrela jednom, dva, tri i više puta.

Skoro trećina ispitanika, 30%, navela je da se isključivo uzda u sebe i svoju porodicu da će zaštititi njihovu bezbednost. Da ne veruju nikome ko bi mogao da ih zaštititi navelo je 15% mladih građana Subotice. Po 14% mladih reklo je da se najviše oslanja na svoje prijatelje i policiju da će njih i njihovu porodicu zaštititi od potencijalnih bezbednosnih pretnji. U Vladu Republike Srbije se uzda 6% građana, u komšiluk 5%, dok po 3% ispitanika iz Subotice veruje da su lokalna vlast, vojska i predsednik Republike Srbije institucije koje će ih zaštititi. Da je politička partija ta koja bi imala takvu ulogu u životu njih i njihove porodice reklo je 2% građana. Onih koji ne znaju i nemaju odgovor u koga bi se pouzdali da ih zaštititi ima 5%.

Mladi smatraju da su obrazovne institucije i policija ključni za bezbednost u Subotici. Sa druge strane, nemaju dovoljno znanja o ulozi Narodne skupštine u oblasti bezbednosti, ali i stava su da ova institucija uopšte, odnosno uglavnom ne štiti njihovu bezbednost. Isto misle i za lokalne vlasti u Subotici.

Da ima poverenja u institucije navodi gotovo svaki peti ispitanik – 20%, a onih koji smatraju da ih institucije ne mogu zaštititi od nasilja u sredini u kojoj žive ima 80%. Najčešći odgovor koji su mladi davali da je razlog zbog koga nemaju poverenja u pojedine institucije da ih mogu zaštititi od nasilja jeste da one ne rade svoj posao kako treba, nestručni su i nasilni. Drugi najčešći odgovor jeste da su pojedine institucije nezainteresovane da štite građane od nasilja u toj sredini, a potom mladi navode da je razlog taj što smatraju da pojedine institucije nikad nisu tu kada su zaista potrebne.

Kada je u pitanju percepcija nasilja, ispitanici su najviše primećivali fizičko nasilje (37%), a potom elektronsko i psihičko nasilje. Dok ne postoji statistička značajnost kada se fizičko nasilje ukrsti sa demografijom, potonje dve vrste nasilja su posebno navođene od žena, raste sa starosnim kategorijama i ređe je navođeno među ispitanicima sa osnovnom školom. **Jednak je udeo ispitanika koji su nekad svedočili nasilju i onih koji su samo čuli za nasilje – po 26%, uz 19% koji su naveli da je i prisustvovalo i čulo za nasilje.** Najviše ispitanika nije znalo ili želelo da odgovori na pitanje kako su se ponašali ukoliko su svedočili nekoj vrsti nasilja. **Kada se oni izuzmu, najčešći odgovor (oko četvrtine od celokupnog uzorka) reklo je da nije ništa preduzelo,** uz tek nešto niži procenat onih koji su rekli da su pokušali da pomognu žrtvi.

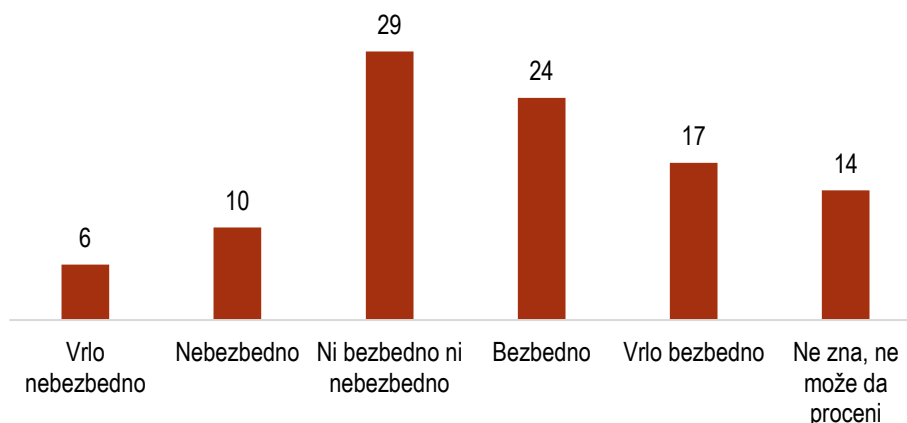
Četiri kategorije stanovništva koje su ispitanici prepoznali kao najranjivije u pogledu diskriminacije su, redom, osobe sa invaliditetom, žene, mladi i Romi. Kada su sami ispitanici u pitanju, zbirno je čak 57% njih koji su odgovorili da se osećaju bar malo diskriminisano po nekom osnovu. Osećaj diskriminacije u opštem smislu imale su pre svega žene i Romi. Od navedenih osnova, najviše je onih koji se bar malo osećaju diskriminisano zbog materijalnog položaja. Takođe, uporedno više je navođena i diskriminacija po polu i nacionalnoj pripadnosti. Mada većina ispitanika ne razmišlja da se iseli iz Subotice zbog diskriminacije, treba primetiti da 9% ispitanika o tome razmišlja, uz još petinu koja bi možda to razmotrila.

Kada je u pitanju odnos prema medijskom izveštavanju, jednak je procenat onih koji su rekli da je (1) nasilje donekle prisutno kao i uvek, a da mediji preuveličavaju zarad većeg tiraža ili gledanosti i da je (2) nasilje sve više prisutno i da mediji zbog toga više izveštavaju o ovoj temi. Kada je u pitanju internet komunikacija, tek oko trećine ispitanika reklo je da nije nikada doživljavalo neprijatnosti putem interneta, dok su ostali to doživljavali ređe ili češće. Značajno su češće žene navodile da su trpele neprijatnosti na internetu. Kada je u pitanju reakcija na internet sadržaje koji uključuju govor mržnje, najviše ispitanika (oko polovine) reklo je da naprosto izbegava takve sadržaje. **Zabrinutost za svoju bezbednost na internetu i privatnost podataka izrazilo je u manjoj ili većoj meri oko polovine ispitanika, dok je bezmalo trećina rekla da uopšte nije zabrinuta za to.**

Percepcija bezbednosti u lokalnoj samoupravi

Ispitanici koji su učestvovali u ovom istraživanju odgovarali su na niz pitanja povezanih sa njihovom percepcijom bezbednosne situacije u Subotici. Nešto više od četvrtine mladih starosti od 15 do 30 godina navodi da se u svojoj lokalnoj samoupravi oseća **ni bezbedno ni nebezbedno, 29%**. Zbirno, čak **41% ispitanih reklo je da se u gradu u kom živi oseća bezbedno, odnosno vrlo bezbedno**. S druge strane, zbirno, **16% mladih reklo je da se oseća nebezbedno, odnosno vrlo nebezbedno u svojoj lokalnoj samoupravi**. Da ne može da proceni kakva je bezbednosna situacija u njihovom gradu, navelo je 14% ispitanika.

Grafikon 1.1. *Koju biste ocenu dali za bezbednost u svom gradu?, u %*

Najveći broj mladih koristeći skalu ocenjivanja od 1 do 5, gde je 1 vrlo nebezbedno a 5 vrlo bezbedno, dalo je ocenu 3 bezbednosti u svom gradu. **Iskazano prosečnom ocenom, ispitanici su bezbednost u Subotici ocenili ocenom 3.4.** Ovakav nalaz u skladu je i sa mišljenjima sagovornica iz civilnog sektora, koje su bezbednosti u gradu u kome žive dale ocene 3, odnosno 4.

Ispitanice koje su bile deo istraživanja su iznad proseka one koje navode da se u svojoj lokalnoj samoupravi osećaju nebezbedno pa i vrlo nebezbedno, dok nasuprot njima, muškarci natprosečno navode da se osećaju bezbedno i vrlo bezbedno u Subotici.

Mladi iz Subotice su iznosili svoj stav i prema tome u kojoj meri se osećaju bezbedno ne samo u gradu ili državi u kojoj žive, već i u odnosu na mesta kao što su njihov komšiluk, stan/kuća, škola/fakultet ili radno mesto.

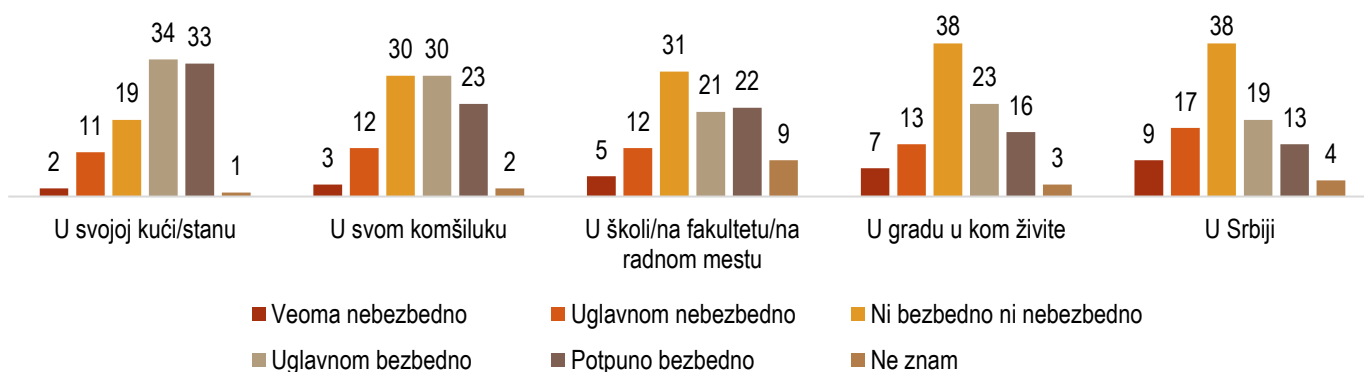
Da se osećaju veoma nebezbedno i uglavnom nebezbedno, ispitanici su u najvećem procentu navodili kao ocenu za život u Srbiji i gradu u kom žive¹, a u odnosu na ostale ponuđene kategorije. Ipak, kada su ocenjivali u kojoj meri se osećaju bezbedno u Srbiji, najveći procenat mladih kaže da se tu osećaju ni bezbedno ni nebezbedno, 38%. Gotovo trećina ispitanih navodi da se oseća uglavnom ili potpuno bezbedno živeći u Srbiji. Kada je reč o bezbednosnoj situaciji u gradu u kom žive, mladi su u istom procentu kao i za bezbednosnu situaciju u Srbiji naveli da se osećaju ni bezbedno ni nebezbedno. **Da se u gradu u kom žive osećaju uglavnom i potpuno bezbedno navelo je čak 39%**. Ispitanici su navodili da se **u školi/na fakultetu/na radnom mestu** u najvećoj meri osećaju ni bezbedno ni nebezbedno, 31%. Zbirno, **čak 43% mladih reklo je da je to sredina u kojoj se oseća uglavnom ili potpuno bezbedno**, dok je 17% zbirno reklo da se ne osećaju bezbedno u toj sredini (odgovori veoma i uglavnom nebezbedno). **U najvećem procentu mladi iz Subotice ocenjuju svoj komšiluk kao uglavnom i potpuno bezbednu sredinu –**

¹ Zbir procenata odgovora veoma nebezbedno i uglavnom nebezbedno.

više od polovine ispitanih, 53%. Zbirno, 15% njih navelo je da se tu ne osećaju bezbedno, dok je 30% dalo odgovor da se u svom komšiluku ne osećaju ni bezbedno ni nebezbedno. **Kada je reč o stepenu bezbednosti koju osećaju u svojoj kući ili stanu, zapaža se da je to sredina za koju su se mladi opredelili kao najbezbedniju.** Zbirno gledano odgovore uglavnom i potpuno bezbedno uviđa se da je **čak 67% mladih navelo je da se u svojoj kući ili stanu oseća baš tako.** Da se tu osećaju ni bezbedno ni nebezbedno reklo je 19% njih, dok je svega 13% dalo odgovore da se u svojoj kući ili stanu osećaju veoma ili uglavnom nebezbedno.

Opšti zaključak koji se može izvući iz ovakvih odgovora, jeste da se mladi u Subotici osećaju najbezbednije u svojoj kući ili stanu, ličnom prostoru, dok su pojmovi kao grad u kom žive i država u kojoj žive manje izazivali osećaj sigurnosti, te su za ove kategorije više nego za ostale navodili da se tu osećaju manje bezbedno.

Grafikon 1.2. Molimo vas ocenite u kojoj meri se osećate bezbedno?, u %

Posmatrano prema demografskim odlikama ispitanika iz Subotice zapažaju se sledeći važni nalazi. **Prema nacionalnosti ispitanika, oni koji su naveli da se u svojoj kući/stanu osećaju uglavnom ili potpuno bezbedno su iznad proseka Srbi i Hrvati.** Nasuprot njima, **Romi su natprosečno navodili da se u ličnom prostoru osećaju nebezbedno.** Muškarci su više od žena navodili da se u svojoj kući ili stanu osećaju bezbedno. Kada se ukrste odgovori o stepenu **bezbednosti u komšiluku** u kome žive sa demografijom ispitanika, zapaža se da **i u ovom slučaju Romi natprosečno navode da se u svom komšiluku osećaju nebezbedno,** ali se iznad proseka izdvajaju i kategorija onih koji nisu želeli da se izjasne. Da se osećaju ni bezbedno ni nebezbedno iznad proseka navode Mađari i Bunjevci. U kategoriji odgovora da se u svom komšiluku osećaju uglavnom bezbedno izdvajaju se Srbi i Hrvati, dok oni koji natprosečno navode da je komšiluk sredina u kojoj se osećaju potpuno bezbedno su Srbi i Mađari. Posmatrano prema polu ispitanika, muškarci su ti koji su više od žena navodili da se osećaju bezbedno u svom komšiluku. **U školskoj/fakultetskoj sredini ili na radnom mestu Romi su natprosečno navodili da se osećaju veoma nebezbedno,** a više od proseka izdvajaju se i oni koji nisu želeli da se izjasne koje su nacionalnosti. Hrvati su ti koji su više od proseka navodili da se u školi/na fakultetu/radnom mestu osećaju ni bezbedno ni nebezbedno. Srbi i Mađari su natprosečno navodili da se osećaju uglavnom ili potpuno bezbedno u takvoj sredini. Iste dve kategorije ispitanika prema nacionalnoj pripadnosti, **Srbi i Mađari, u najvećem procentu navode da se osećaju uglavnom ili potpuno bezbedno u Srbiji.** Romi su oni koji su natprosečno navodili da se ne osećaju bezbedno u Srbiji.

Takvi stavovi Roma prema osećaju bezbednosti u sredini u kojoj žive i rade u skladu su sa mišljenjima sagovornica koje su učestvovala u dubinskom istraživanju. Naime, upitane koja je to grupa prema njihovom mišljenju češće od drugih izložena nekom obliku nasilja, navodile se da su to u pitanju Romi.

Prepoznati bezbednosni rizici

Ovo poglavlje pruža uvid u konkretne bezbednosne rizike koje su ispitanici iz Subotice prepoznali kao najvažnije u sredini u kojoj žive, kao i podatak da li su imali iskustva sa nekima od navedenih. Pored toga, mladi su se izjašnjavali i prema tome šta je po njihovom mišljenju najveći bezbednosni problem u lokalnoj samoupravi u kojoj žive.

Kada je reč o **saobraćajnim nesrećama u gradu u kom žive**, ispitanici u najvećem procentu navode da su takvi rizici veoma retki, čak 37% njih iznelo je takvu tvrdnju. Četvrtina, odnosno 25%, navela je da su saobraćajne nesreće retke u Subotici, dok **zbirno, 11% ispitanih reklo je da su one česte, pa i veoma česte**. Nešto više od četvrtine građana, 27%, navelo je da ove vrste rizika nema u Subotici. Skoro dve trećine ispitanika iz Subotice reklo je da su **tuče i nasilni incidenti** veoma retki u njihovom gradu, 62% (zbirno odgovori veoma retki i retki). **Da su česti navelo je 18% ispitanika, dok svega 5% istaklo je da su ovi incidenti veoma česti**. Onih koji su rekli da tuča i nasilnih incidenata kao bezbednosnih rizika nema u Subotici, ima 15%. Skoro polovina građana Subotice, 48%, rekla je da su **pljačke** u njihovom gradu retka pojava, dok 19% navodi da se one veoma retko dešavaju. **Onih koji su naveli da su pljačke česta i veoma česta pojava u Subotici, zbirno ima 17%**, dok 16% ispitanika navodi da pljački nema u njihovom gradu kao bezbednosnog rizika. Ispitanici su se opredeljivali i prema pojavi porodičnog nasilja u Subotici. Zbirno uzevši, da je pojava **porodičnog nasilja** veoma retka i retka pojava u njihovom gradu, reklo je 61% mladih iz Subotice. Dok je sa druge strane **16% njih navelo da je porodično nasilje često, a 5% da je veoma često u Subotici**. Da toga nema u njihovom gradu reklo je 18% ispitanika.

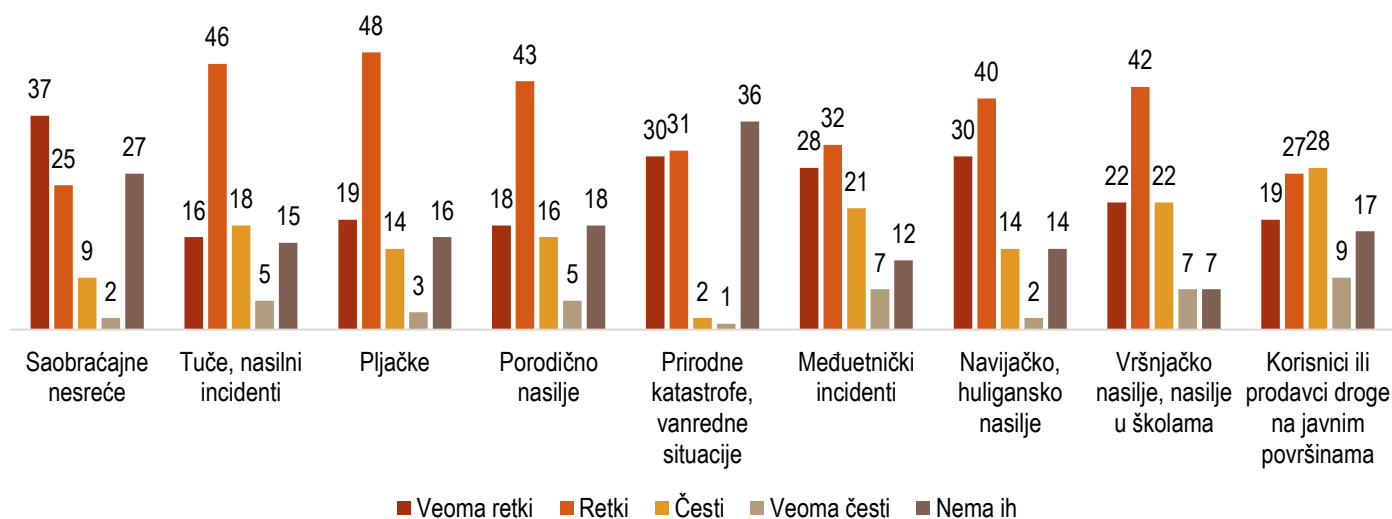
Mladi su ocenjivali i u kojoj meri su u Subotici prisutne **prirodne katastrofe i vanredne situacije kao bezbednosni rizici**. I u ovom slučaju 61% ispitanih navelo je da su oni veoma retki ili retki u njihovom gradu. Zbirno, **svega 3% građana reklo je da su ove pojave česte i veoma česte u toj sredini**, dok je čak 36% ispitanika reklo da toga nema u Subotici. **Kada je reč o međuetničkim incidentima u Subotici, čak 60% mladih reklo je da su međuetnički incidenti retka, odnosno veoma retka pojava u njihovom gradu, dok onih koji su rekli da toga ima često i veoma često u Subotici ima 28%**. Da toga nema u sredini u kojoj žive, navelo je 12% građana. Čak 70% ispitanika reklo je da je **navijačko, huligansko nasilje retko** i veoma retko prisutno u njihovom gradu, a zbirno uzevši odgovore da toga ima često, odnosno veoma često u Subotici navelo je 16% mladih. Da toga nema kao bezbednosnog rizika u gradu kome žive, tvrdi 14% građana. Skoro dve trećine ispitanika iz Subotice reklo je da je **vršnjačko nasilje, nasilje u školama**, retko, odnosno veoma retko u njihovom gradu – 64%. Ipak, **29% mladih navodi ovo kao čest, odnosno veoma čest bezbednosni rizik**. Onih koji su rekli da toga nema u gradu kome žive ima svega 7%. **Korisnici ili prodavci droge na javnim površinama** su prema mišljenju skoro polovine mladih koji su učestvovali u istraživanju retka i veoma retka pojava u Subotici – zbirno u odgovorima retko/veoma retko 46%. **Onih koji su naveli da je ova forma bezbednosnog rizika česta/veoma česta ukupno ima nešto više od trećine, odnosno 37%**. Da toga nema u njihovoj sredini istaklo je 17% ispitanika.

Sveukupno posmatrano, mladi u najvećem procentu smatraju da su korisnici droge/prodavci droge na javnim površinama najčešća² pojava u gradu u kom žive. *Ovakvog mišljenja je i sagovornica iz civilnog sektora koja pojavu droge u Subotici izdvaja kao najrasprostranjeniju formu nasilja na lokalnu. Laka dostupnost psihoaktivnih supstanci i višak slobodnog vremena je kombinacija koja je pogubna za mlade koji su neretko nezadovoljni svojim životom i dolaze u dodir sa drogom, prema rečima sagovornice*. Uz to mladi koji su učestvovali u istraživanju, visoko izdvajaju i pojavu vršnjačkog nasilja/nasilja u školama, kao i međuetničke incidente. Za najređe³ bezbednosne rizike birali su pljačke i navijačko/huligansko nasilje.

² Zbir odgovora "česti" i "veoma česti".

³ Zbir odgovora "retki" i "veoma retki".

Grafikon 2.1. Koliko su u kraju u kome živite česti sledeći bezbednosni rizici?, u %

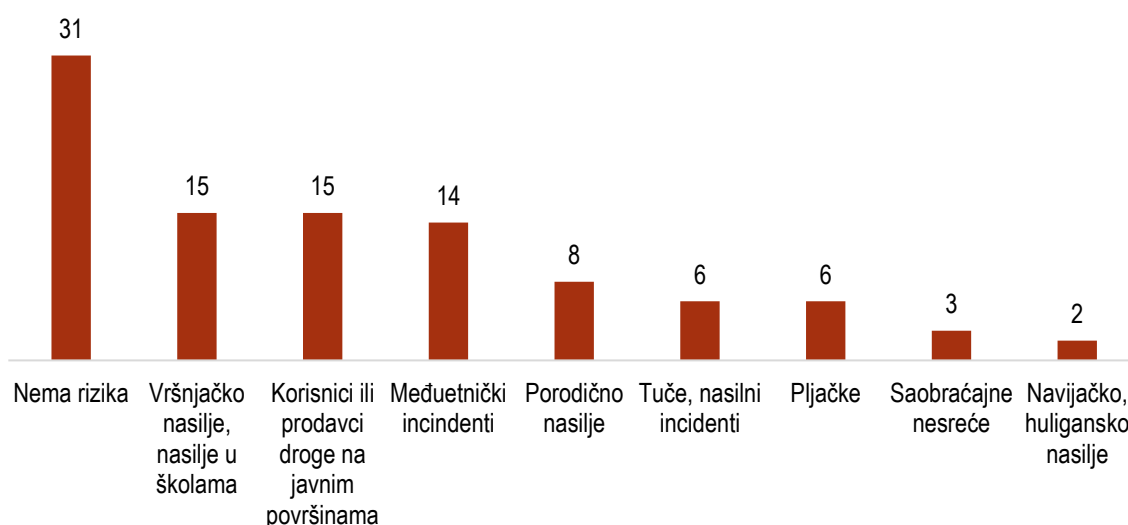

Ukrštanjem sa demografskim odlikama ispitanika iz Subotice, kao što su njihova starost, pol, obrazovanje i nacionalnost može se uočiti da postoje izvesne razlike u odgovorima koje daju određene grupe mladih u okviru uzorka. Kod pojave saobraćajnih nesreća kao bezbednosnog rizika u njihovom gradu, nisu uočene relevantne statističke razlike u odgovorima prilikom ukrštanja sa demografskim obeležjima ispitanika iz Subotice. **Kada su u pitanju tuče i nasilni incidenti, u kategoriji onih koji su iznad proseka navodili da toga retko ima u njihovom gradu izdvajaju se pripadnici mađarske nacionalne manjine.** Nasuprot njima, **Romi su najčešće odgovarali da je ta forma nasilja česta u njihovoj sredini.** Pljačke kao čestu pojavu natprosečno su navodili takođe Romi, ali i Bunjevci. Da toga ima veoma retko u Subotici iznad proseka navode Srbi, dok su se za odgovor retko najviše opredeljivali mladi iz hrvatske i mađarske zajednice. **Da je porodično nasilje često, odnosno veoma često zastupljeno u toj sredini, navode znatno više od proseka Romi.** Srbi, Hrvati i ispitanici ostalih nacionalnosti natprosečno su navodili da porodičnog nasilja ima retko u gradu u kome žive, dok je to bio i odgovor najvećeg broja Mađara.

Da u Subotici nema prirodnih katastrofa iznad proseka navodili su Srbi i Romi, dok se Srbi nešto više od proseka ističu u grupi i onih koji su rekli da ove vrste bezbednosnog rizika ima veoma često u Subotici. **Kada su u pitanju međuetnički incidenti kao forma rizika u njihovoj sredini** i u ovom slučaju se ključna demografska distinkcija u ukrštanju napravila prema nacionalnoj pripadnosti ispitanika. Naime, **Romi su natprosečno navodili da je ovo veoma česta pojava u Subotici, dok su Srbi i Hrvati iznad proseka navodili da je pojava međuetničkih incidenata veoma retka.** Da je retka natprosečno navode i Mađari i Bunjevci. Da nema ove vrste rizika u njihovom gradu iznad proseka naveli su Mađari. Oni takođe natprosečno navode da navijačkog/huliganskog nasilja nema u Subotici. Srbi su ona grupa ispitanika koja se iznad proseka izdvojila sa odgovorima da navijačkog/huliganskog nasilja ima retko i veoma retko u sredini u kojoj žive. Kada je reč o vršnjačkom nasilju/nasilju u školama, nisu se izdvojile relevantne razlike u odgovorima prema korišćenim demografskim karakteristikama ispitanika iz Subotice. **Mađari i Hrvati su iznad proseka navodili da korisnika droge i prodavaca droge na javnim površinama često ima u njihovom gradu, kao i oni koji imaju od 20 do 25 godina starosti. Romi natprosečno smatraju da je ovo veoma česta pojava u Subotici.** Da je ova vrsta bezbednosnog rizika retko zastupljena u njihovom gradu natprosečno su navodili Srbi ali i oni koji imaju od 26 do 30 godina starosti. Da toga nema u sredini u kojoj žive iznad proseka su navodili najmlađi ispitanici, starosti od 15 do 19 godina.

Najveći broj ispitanika iz Subotice naveo je da u gradu u kome žive nema bezbednosnih rizika – 31%. Po 15% građana navelo je vršnjačko i školsko nasilje, kao i pojavu korisnika i prodavaca droge na javnim površinama kao nešto što je najveći bezbednosni problem u njihovom gradu. Da su međuetnički incidenti najveći bezbednosni problem u njihovom kraju/mestu reklo je 14% mladih ispitanika iz Subotice. Porodično nasilje kao najveći problem izdvojilo je 8% mladih, dok po 6% njih navodi tuče i pljačke kao ključni bezbednosni problem u sredini u kojoj žive. Saobraćajne nesreće kao problem istaklo je 3% ispitanika, a 2% navodi da je navijačko/huligansko nasilje za najveći bezbednosni problem u Subotici. Prema mišljenju sagovornica iz dubinskih intervjua, veliki bezbednosni problem u Subotici predstavlja pojava migranata, kako u samom gradu, tako i rubnim/pograničnim delovima. Ipak, sagovornica je navela da iako građani Subotice strahuju od migranata, takvi strahovi su neopravdani, a nasilje koje se dešava najčešće je unutar migrantske grupe.

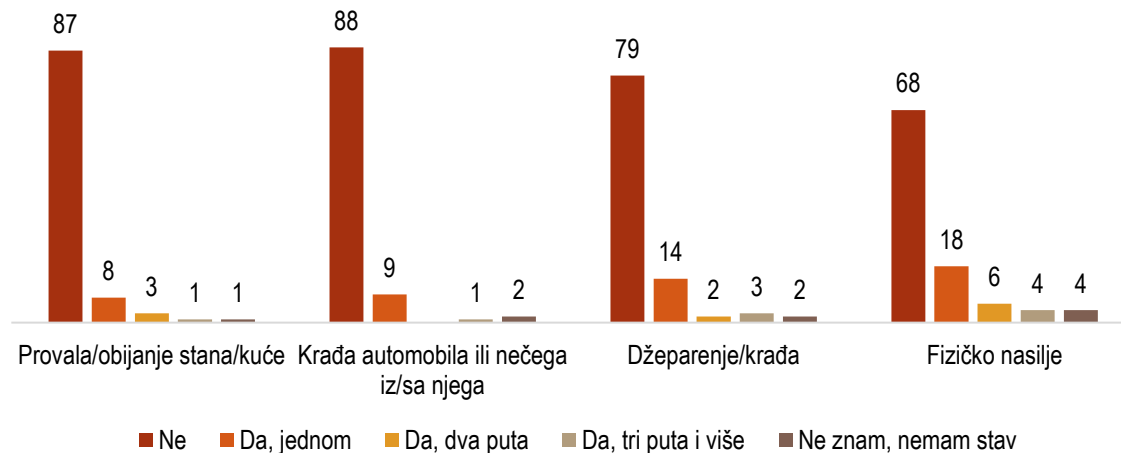
Grafikon 2.2. Šta od bezbednosnih rizika predstavlja najveći bezbednosni problem u Vašem kraju ili mestu?, u %

Da nema rizika u njihovom gradu iznad proseka navodili su Srbi, dok su Mađari najčešće navodili odgovore da u Subotici nema bezbednosnih rizika ili da su korisnici i prodavci droge na javnim površinama najveći bezbednosni problem. Romi su u najvećem broju kao problem navodili porodično nasilje, a Hrvati tuče, pljačke i vršnjačko nasilje kao ključni bezbednosni problem u njihovom kraju. Bunjevci su najčešće navodili da je bezbednosni problem kao što su pljačke, droga na javnim površinama i nasilje u školama bezbednosni problem njihovog grada.

Većina ispitanika navodila je da u proteklom periodu nije doživela provalu u stan/kuću (87%), krađu automobila (88%), džeparenje (79%) ili fizičko nasilje (68%). **Da je jednom u proteklom periodu doživeo provalu kuće ili stana, reklo je 8% mladih iz Subotice, 9% je iznelo takvu tvrdnju za krađu automobila, 14% za džeparenje/krađu, a 18% ispitanika za fizičko nasilje.** Ujedno je to i najveći procenat u okviru ovog ponuđenog odgovora, tako da je to najčešća situacija sa kojom su se građani Subotice u proteklom periodu susreli. Da su se dva ili tri puta susreli sa ovom situacijom rekao je znatno manji broj mladih, a više o ovim podacima na grafikonu ispod.

Grafikon 2.3. Da li Vam se u proteklom periodu desila neka od sledećih situacija?, u %

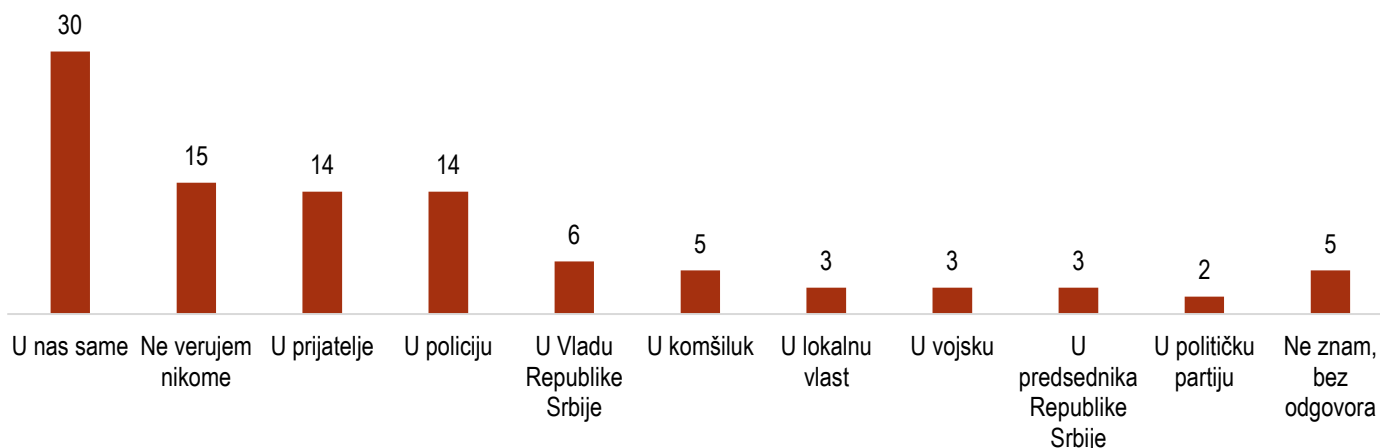
Romi su se natprosečno izdvojili kao grupa koja je doživela provalu ili obijanje stana/kuće jednom, dva ili tri puta. Da im se u proteklom periodu jednom desila krađa automobila ili nečega iz/sa njega iznad proseka su navodili Mađari, dok su se Romi izdvojili u grupi onih kojima se to desilo tri ili više puta. Hrvati su više od proseka navodili da su džeparenje/krađu doživeli jednom u proteklom periodu, a Romi su se ponovo izdvojili kao grupa koja je ovu situaciju doživela dva ili tri i više puta. Ovakve odgovore oni su davali i kada je u pitanju fizičko nasilje – Romi se ponovo izdvajaju kao grupa koja natprosečno navodi da se sa tom situacijom susrela dva, tri ili više puta u proteklom periodu u gradu u kome žive. *Tvrđnje sagovornica koje su učestvovala u dubinskim intervjuima, da su Romi grupa koja je češće od drugih izložena nekom obliku nasilja u lokalnoj zajednici, poklapaju se sa ovako dobijem nalazima prema nacionalnoj pripadnosti mladih koji su učestvovali u ovom istraživanju.*

Institucije i bezbednost

Mladi iz Subotice do 30 godina starosti opredeljivali su se i prema tome u koga veruju da može zaštititi njihovu bezbednost i bezbednost njihove porodice u sredini u kojoj žive, kao i kakav stepen poverenja imaju prema institucijama čija je nadležnost da štite od nasilja.

Skoro trećina ispitanika, 30%, navela je da se isključivo uzda u sebe i svoju porodicu da će zaštititi njihovu bezbednost. Da ne veruju nikome ko bi mogao da ih zaštititi navelo je 15% građana Subotice. Po 14% mladih reklo je da se najviše oslanja na svoje prijatelje i policiju da će njih i njihovu porodicu zaštititi od potencijalnih bezbednosnih pretnji. U Vladu Republike Srbije se pouzda 6% građana, u komšiluk 5%, dok po 3% ispitanika iz Subotice veruje da su lokalna vlast, vojska i predsednik Republike Srbije institucije koje će ih zaštititi. Da je politička partija ta koja bi imala takvu ulogu u životu njih i njihove porodice reklo je 2% građana. Onih koji ne znaju i nemaju odgovor u koga bi se pouzdali da ih zaštititi ima 5%.

Grafikon 3.1. U koga se najviše pouzdate da će zaštititi bezbednost Vaše porodice i Vas?, u %

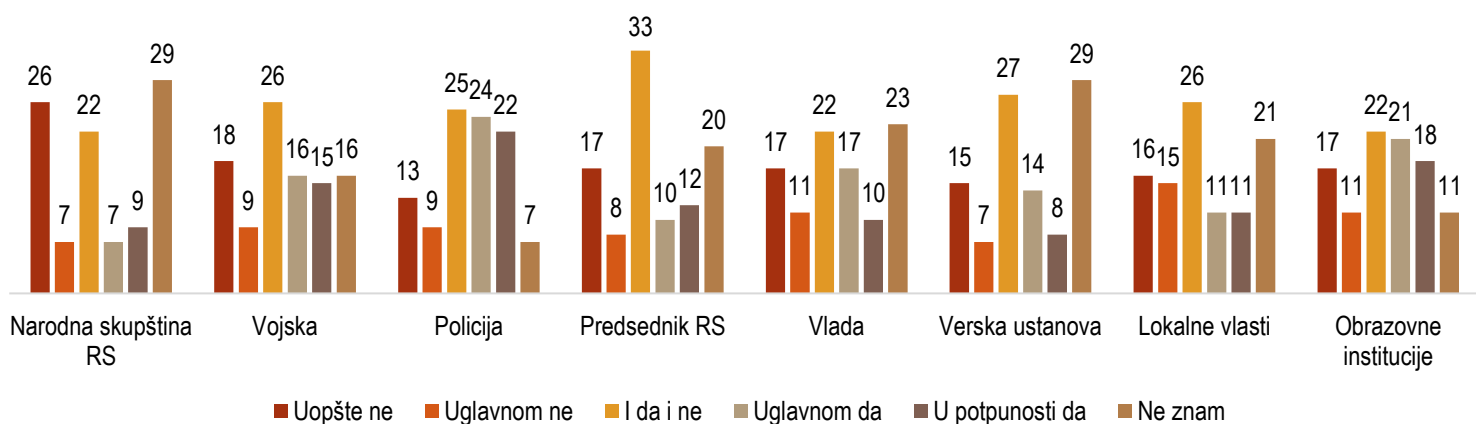
Ukrštanje sa demografskim osobenostima ispitanika nije dalo statistički značajne podatke koji bi se mogli iskoristiti u okviru analize ovog pitanja.

Građani Subotice, njih 29%, ne znaju u kojoj meri Narodna skupština Republike Srbije može štiti njihovu i bezbednost njihove porodice. Nešto više od četvrtine, 26%, reklo je da uopšte ne misli da ta institucija može da uradi nešto kako bi zaštitila njih i njihovu porodicu, dok po 7% misli da ih Narodna skupština uglavnom štiti, odnosno uglavnom ne štiti. Da i štiti i ne štiti, reklo je 22% ispitanika, dok svega 9% njih kaže da ova institucija u potpunosti može da štiti njihovu bezbednost. Kada su ocenjivali ulogu **vojske**, mladi iz Subotice u najvećem procentu, 26%, naveli su da ova institucija i može i ne može štiti bezbednost njih i njihove porodice. Da uopšte ne štiti navodi 18% mladih, uglavnom ne 9%, dok **31% njih smatra da vojska uglavnom i u potpunosti štiti njihovu bezbednost.** Da ne znaju kakva je uloga vojske u tom smislu, reklo je 16% građana. Četvrtina mladih ispitanika iz Subotice navela je da **policija** i štiti i ne štiti njihovu bezbednost u gradu, dok **skoro pa polovina njih, zbirno 46%, navodi da policija uglavnom i u potpunosti štiti bezbednost njih i njihove porodice.** Da uopšte ne može da ih zaštititi reklo je 13% ispitanika, dok 9% njih misli da uglavnom ne može da ih zaštititi. **Trećina mladih iz Subotice smatra da predsednik Republike Srbije i štiti i ne štiti njihovu bezbednost,** dok svaki peti ispitanik navodi da ne zna dovoljno o tome. Da ih uopšte ne štiti navodi 17% mladih, dok 8% njih smatra da on uglavnom to ne radi. **Svaki deseti ispitanik veruje da predsednik uglavnom štiti njihovu bezbednost, dok 12% navodi da predsednik Srbije u potpunosti štiti bezbednost njih i njihove porodice.**

Kada se radi o ulozi **Vlade Republike Srbije** kao instituciji koja može da zaštiti bezbednost mladih u Subotici, 22% njih smatra da ova institucija i štiti i ne štiti bezbednost u gradu, dok 23% građana ne zna u kojoj meri ona to čini. Da uopšte ne štiti bezbednost navelo je 17% građana, a da ona to uglavnom ne radi tvrdi 11% njih. Zbirno, 28% mladih dalo je odgovore da Vlada uglavnom i u potpunosti štiti bezbednost njih i njihove porodice. Čak 29% građana Subotice ne zna da li **verske ustanove u Subotici** imaju ulogu u zaštiti bezbednosti u toj sredini, dok 27% navodi da one to i čine i ne čine. Da uopšte ne štite navodi 15% građana, a da uglavnom ne štite 7% njih. Onih koji su rekli da verske ustanove uglavnom i u potpunosti štite bezbednost njih i njihove porodice, ima ukupno 22%. Isti procenat mladih rekao je da **lokalne vlasti** uglavnom i u potpunosti štite bezbednost u toj sredini, dok 21% smatra da ne zna dovoljno o ovome. Nešto više od četvrtine, 26%, navelo je da lokalne vlasti u Subotici i štite i ne štite njihovu bezbednost, dok 31% smatra da one uopšte i uglavnom ne čine to. Zbirno uzevši, čak 39% mladih smatra da **obrazovne institucije** u Subotici uglavnom i u potpunosti štite bezbednost njihove porodice. Da ne znaju dovoljno o tome reklo je 11% ispitanika, dok 22% mladih smatra da obrazovne institucije i štite i ne štite njihovu bezbednost. Onih koji smatraju da obrazovne institucije uopšte ne štite bezbednost ima 17%, dok onih koji su naveli da one to uglavnom ne čine ima 11%.

Sveukupno gledano, mladi ispitanici iz Subotice, smatraju da su obrazovne institucije i policija ključni za bezbednost u Subotici, dok su istovremeno i stava da lokalne vlasti i Narodna skupština najmanje to čine. Sagovornice iz dubinskog istraživanja dele ovakav stav kada je u pitanju rad lokalnih institucija. Naime, one su mišljenja da je rad lokalnih organa vlasti u zaštiti bezbednosti mladih i njihovih porodica nedovoljan jer lokalni organi vlasti ne prepoznaju bezbednost kao posebno važnu temu. Uz to, sagovornice su navele da je lokalna vlast zatvorena za saradnju, ne ulaže dovoljno u mehanizme i aktivnosti koje bi uključile mlade, kao i da ne poseduje dovoljno znanja i kapaciteta da se nešto uradi na tom planu. Kao nešto što značajno utiče na smanjenje bezbednosti u gradu, sagovornica iz civilnog sektora izdvaja i činjenicu se mladi osećaju nesigurno i pesimistično gledaju na svoju egzistenciju i mogućnost zaposlenja, a posebno nakon pandemije. Ona je mentalno zdravlje mladih istakla kao zanemaren problem od strane nadležnih.

Grafikon 3.2. Da li smatrate da sledeće institucije štite bezbednost Vas i Vaše porodice, i ako da, u kojoj meri one to čine?, u %

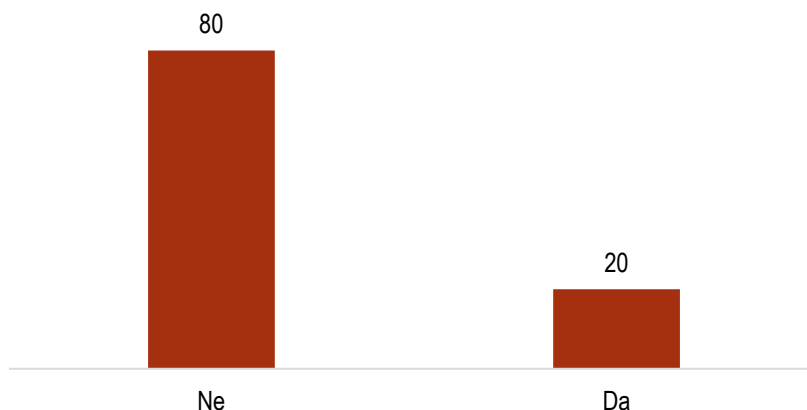

Od relevantnih statističkih podataka koji su uočeni ukrštanjem sa demografskim odlikama ispitanika, zapaža se da oni koji su rekli da je vojska institucija koja ima ulogu u zaštiti bezbednosti njih i njihove porodice imaju od 26 do 30 godina starosti, dok ista starosna grupa smatra da predsednik Srbije uopšte ne štiti bezbednost njih i njihove porodice. Romi natprosečno navode da policija uopšte ne štiti bezbednost u njihovoj sredini, dok Srbi natprosečno navode da smatraju da policija u potpunosti štiti njihovu bezbednost. Da veruju da Vlada Srbije uopšte ne učestvuje u zaštiti bezbednosti

njih i njihove porodice, navode iznad proseka mladi od 20 do 25 godina. Oni koji su rekli da lokalne vlasti uopšte ne štite bezbednost u toj sredini jesu najmlađi ispitanici, od 15 do 19 godina starosti.

Da ima poverenja u institucije navodi svaki peti ispitanik – 20%. Da smatra da institucije ne mogu da ih zaštite od nasilja u sredini u kojoj žive, navelo je čak 80% mladih.

Grafikon 3.3. *Da li u pojedine institucije imate poverenja da Vas mogu zaštititi od nasilja?, u %*

Ispitanici koji smatraju da pojedine institucije ne mogu da ih zaštite od nasilja u lokalnoj sredini opredeljivali su se za nekoliko ključnih razloga zbog čega je to tako.

Najčešći odgovor koji su mladi davali da je razlog zbog koga nemaju poverenja u pojedine institucije da ih mogu zaštititi od nasilja jeste da one ne rade svoj posao kako treba, nestručni su i nasilni. Nakon toga, drugi najčešći odgovor jeste da su pojedine institucije nezainteresovane da štite građane od nasilja u toj sredini, dok nakon toga ispitanici kao sledeći razlog navode što smatraju da pojedine institucije nikad nisu tu kada su zaista potrebne. Ispitanici su u najmanjem procentu navodili loše prethodno iskustvo kao razlog zbog kog nemaju poverenja da ih institucije mogu zaštititi od nasilja.

Grafikon 3.4. *Zašto u pojedine institucije nemate poverenja da Vas mogu zaštititi od nasilja? (moguće više odgovora), u %*

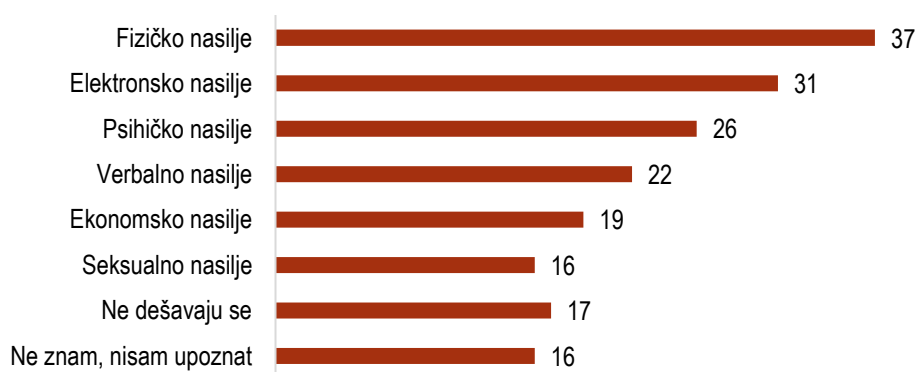

Nasilje u lokalnoj samoupravi

U ovom poglavlju predstavljeni su odgovori koji se tiču nasilja u lokalnoj zajednici. Ispitanici su najpre imali mogućnost da daju više odgovora na pitanje koje su sve vrste nasilja prisutne u Subotici. **Najviše ispitanika navelo je prisustvo fizičkog nasilja (37%)**, potom *elektronsko nasilje*, odnosno vređanje, uznemiravanje i pretnje putem društvenih mreža i telefona (31%), zatim *psihičko nasilje* poput ignorisanja i zanemarivanja (26%). Kao odgovori su ponuđeni još i *verbalno nasilje* (22%), *ekonomsko nasilje*, poput oduzimanja garderobe, užine i slično (19%), a uporedno gledano najmanje ispitanika navodi *seksualno uznemiravanje* (16%). U pogledu demografskih odlika, sledeći nalazi su relevantni: psihičko i elektronsko nasilje je kao prisutno posebno navođeno od strane žena, raste sa starosnim kategorijama i ređe je navođeno među ispitanicima sa osnovnom školom. Ekonomsko i seksualno nasilje su takođe češće navođile žene.

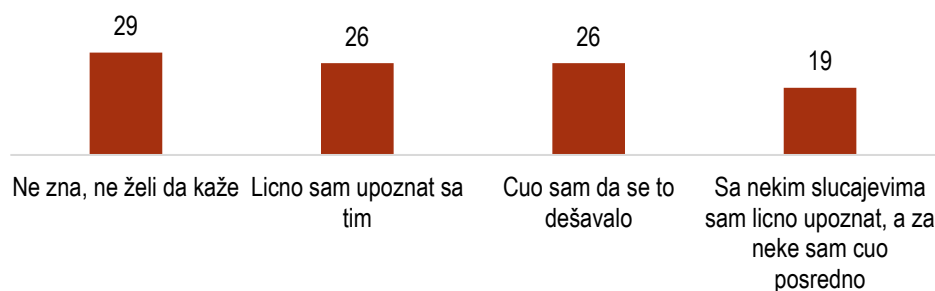
Podatak da je fizičko nasilje najprisutnije u gradu u kome žive prema mišljenju mladih u ovom istraživanju, odstupa od stavova sagovornica koje su učestvovala u dubinskim intervjuima. One su mišljenja da ovaj oblik nasilja nije toliko izražen u Subotici, osim u okviru migrantske zajednice gde je nedavno dolazilo do sukoba, ili u okviru incidenata koji su povezani sa nasiljem u školama među vršnjacima.

Grafikon 4.1. – Da li se u Vašoj okolini prisutne sledeće vrste nasilja? (moguće više odgovora), u %

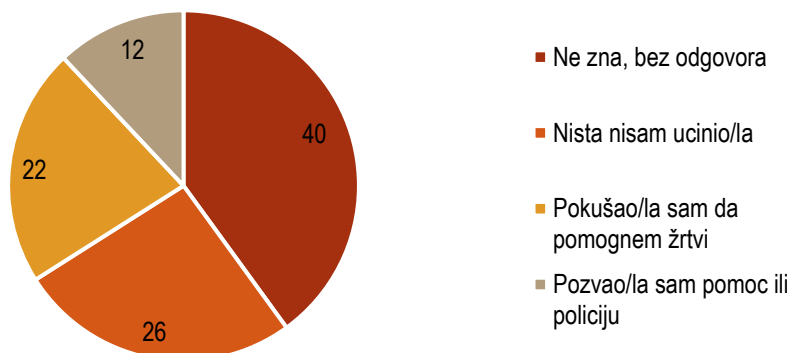
Ispitanici su upitani da li su lično prisustvovali nekom od navedenih tipova nasilja ili su čuli za to od drugih. **Po 26% ispitanika reklo je da je svedočilo nekom od tipova nasilja i da je čulo od drugih, a 19% je navelo da su sa nekim slučajevima lično upoznati, a da su za neke čuli posredno.** Preostalih 29% nisu znali kako da odgovore.

Grafikon 4.2. – Ukoliko znate da je u Vašoj okolini prisutan makar jedan od navedenih vidova nasilja, da li ste Vi lično videli ili prisustvovali takvom nasilju ili ste čuli za to od nekog drugog?, u%

Na pitanje ako su bili svedoci nasilja, kakva je njihova reakcija bila, najčešće je navođeno da ne znaju, bilo zato što nisu svedočili tome ili zato što ne mogu da se prisete (40%). **Okolo četvrtine je reklo da nisu ništa učinili, 22% da je pokušalo da pomogne žrtvi, a 12% je pozvalo pomoć ili policiju.**

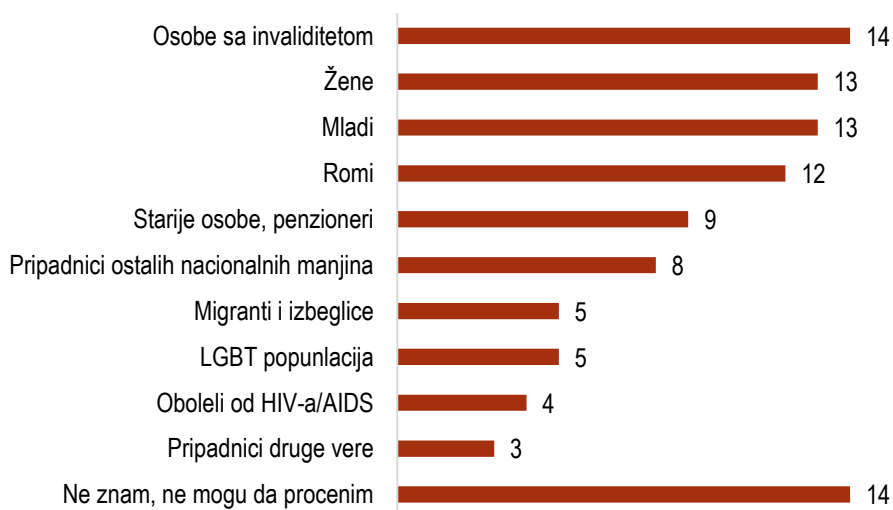
Grafikon 4.3. – *Ako ste bili svedok/inja, kakva je Vaša reakcija najčešće bila?, u%*

Stavovi mladih o diskriminaciji

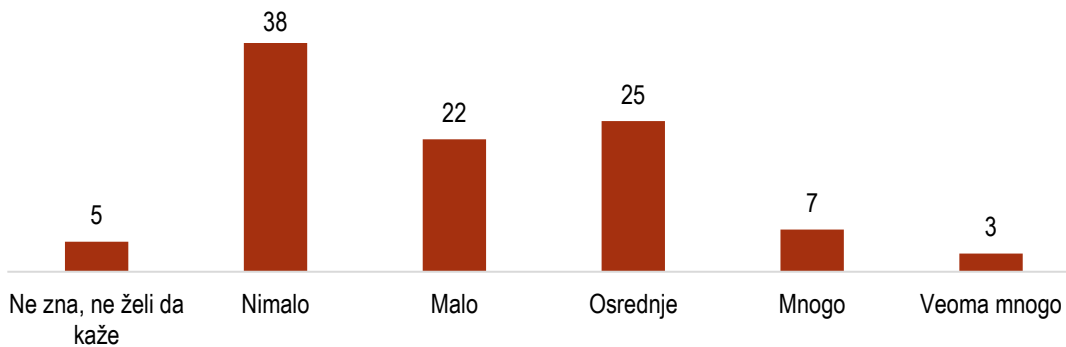
Ispitanici su odgovarali na set pitanja koji se direktno tiču diskriminacije po različitim osnovama. **Mladi koji su učestvovali u istraživanju najčešće su navodili osobe sa invaliditetom kao grupu koja najviše trpi diskriminaciju u Srbiji (14%).** Po 13% navelo je žene i mlade, dok je 12% misli da su Romi najviše diskriminirani. Starije osobe je navelo 9%, dok je (ostale) pripadnike nacionalnih manjina navelo 8%. Da su migranti i izbeglice, te LGBT osobe najviše diskriminirane smatra po 5% ispitanika, 4% smatra da su u toj poziciji oboleli od HIV-a, a uporedno najmanje su navođeni pripadnici drugih vera (3%). Ispitanici srpske nacionalnosti su natprosečno navodili (redom) mlade, žene i starije kao najugroženije kategorije, Romi su navodili da su upravo oni najugroženiji, ostale manjine su natprosečno (mada ne drastično) navodili da preostale nacionalne manjine najviše trpe diskriminaciju, a Mađari su i natprosečno navodili da je najveća diskriminacija po verskom osnovu. Mađari su takođe češće navodili i LGBT osobe iznad proseka.

Grafikon 5.1. – Za koju od sledećih grupa biste rekli da trpi najviše diskriminacije u Srbiji?, u %

Ispitanici su upitani da li se oni lično osećaju diskriminirano u mestu u kojem žive. **Zbirno, svaki deseti ispitanik rekao je da se oseća da je mnogo ili veoma mnogo diskriminisan.** Da je osrednje diskriminirano smatra četvrtina, a još 22% reklo je da je malo diskriminirano.

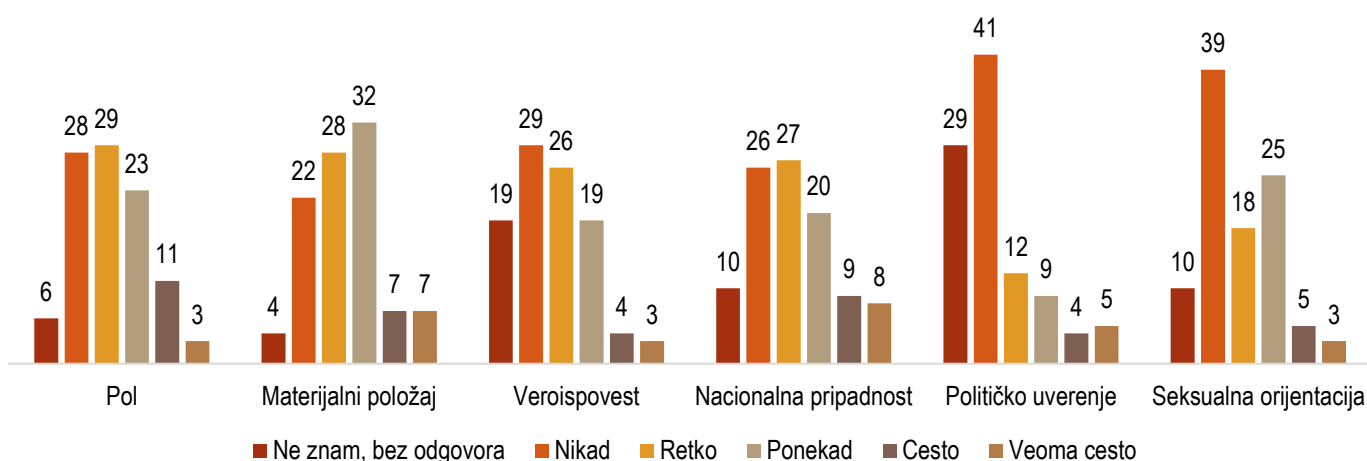
Grafikon 5.2. – U kojoj meri se Vi lično osećate diskriminirano u mestu u kom živite?, u %

Da uopšte ne oseća diskriminaciju reklo je 38% ispitanika, a 5% da ne zna. **Značajno su češće žene govorile da su diskriminirane** (svega 25% reklo da uopšte nije, u poređenju sa 52% koliko je muškaraca reklo), a od nacionalnih manjina – Romi smatraju da su više diskriminirani.⁴ *Sagovornice iz dubinskih intervjua, ovu grupu takođe izdvajaju kao grupu koja trpi najviše nasilja i diskriminaciju.*

Ispitanici koji su rekli da se osećaju bar malo diskriminirano su zamoljeni da odgovore u kojoj meri se osećaju diskriminirano po različitim osnovama. Od navedenih osnova, **najviše je onih koji se bar nekad osećaju diskriminirano zbog materijalnog položaja.**⁵ Tu je zbirno 14% onih koji se osećaju često ili veoma često diskriminirano, uz skoro trećinu koji su naveli da su ponekad diskriminirani i 28% da su retko diskriminirani. Ako posmatramo ostale osnove za diskriminaciju, nacionalna pripadnost je najviše navođena kao čest, odnosno veoma čest razlog za osećaj diskriminiranosti. Ukrštanja sa demografijom pokazuju da je samo nacionalna pripadnost statistički značajna – Romi su govorili da su po ovom osnovu mnogo ili veoma mnogo diskriminirani.

Grafikon 5.3. – *Samo za one koji se osećaju diskriminirano: Da li ste se ikada osećali diskriminirano ili ste doživeli nepravdu zbog neke od sledećih stvari i ukoliko jeste, koliko često?, u %*

Potom, navođeni su, redom – *nacionalna pripadnost, pol i veroispovest*, a uporedno ređe kada su u pitanju *seksualna orijentacija i političkog uverenja*. U pogledu nacionalne pripadnosti, ponovo se ističu Romi kao više diskriminirana grupa, a u poređenju sa Srbima – nešto više i Mađari. *Treba dodati, da sagovornice iz dubinskog istraživanja kada su Mađari u pitanju izdvajaju etničku distancu (koja je posledica razlike u kulturi) kao i jezičku barijeru koju imaju u sredini u kojoj su Srbi većinski narod, ali da ova grupa nije zbog toga izložena nekom obliku nasilja ili diskriminacije.* Kada je u pitanju diskriminacija na polnoj osnovi, žene su drastično češće navodile da su diskriminirane od muškaraca. Da su po verskom osnovu diskriminirani takođe navode Romi, a uporedno više od Srba – Hrvati, Bunjevci i Mađari, mada retko. Percepcija diskriminacije po seksualnoj orijentaciji je neuobičajeno visoka, sa bezmalo 51% ispitanika koji su tvrdili da su bar malo diskriminirani. *Takvog stava je i sagovornica iz civilnog sektora koja smatra da diskriminacija po seksualnoj orijentaciji nije previše izražena ali da postoji problem sa pružanjem institucionalne podrške mladima koji pripadaju LGBT grupama. Takođe, kako navodi, mala sredina ne omogućava ovim pojedincima da iskažu svoju orijentaciju, pa je LGBT zajednica prisutnija u onlajn sferi.* Jedno od objašnjenja za visok procenat mladih koji navode da je diskriminacija po seksualnoj orijentaciji izražena, je i mogućnost da su mladi sa ovim pojmom povezivali i diskriminaciju po osnovu pola, odnosno rodnu nejednakost. Natprosečno su žene navodile da su diskriminirane po ovom osnovu. Za

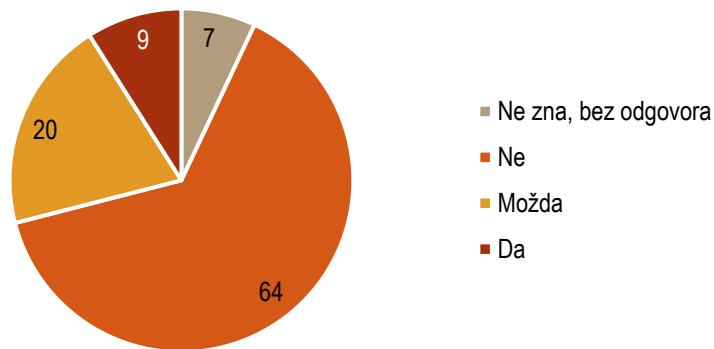
⁴ Uzorak Roma je mali, ali nijedan ispitanik nije rekao da uopšte nije diskriminiran.

⁵ Uzevši ukupno sve navođene odgovore osim „ne znam“ i „nikad“.

diskriminaciju po političkom uverenju je više nego za druge osnove navođeno da ne znaju (29%), a 41% da nije nikad ovo doživelo, što je uporedno najviši procenat.

Većina ispitanika, 64% njih, ne razmišlja da se iseli iz svog mesta zbog diskriminacije ili nasilja. **Ipak, treba uzeti u obzir da je 9% onih koji razmišljaju o iseljenju iz tih razloga, uz još bezmalo petine ispitanika koja bi to možda razmotrila.** Sve manjine bi se pre iselile od pripadnika srpske nacionalnosti – Srbi su češće od drugih eksplicitno naveli da o tome ne razmišljaju. Mađari su više od Srba navodili da bi iseljenje možda razmotrili ili da ne znaju, ali je procenat onih koji o tome zaista razmišljaju jednak među ove dve grupe. Sa druge strane, druge nacionalne manjine su češće od Srba i Mađara navodili da aktivno razmišljaju o iseljenju.

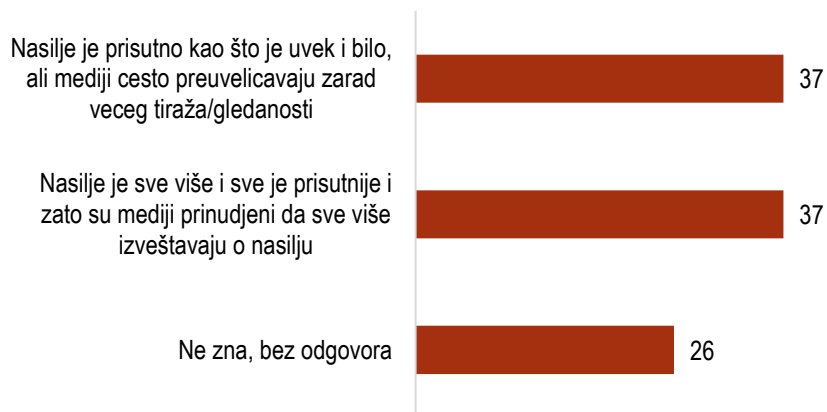
Grafikon 5.4. – *Da li razmišljate da se iselite iz grada zbog diskriminacije ili nasilja?, u %*

Mediji i bezbednosne pretnje

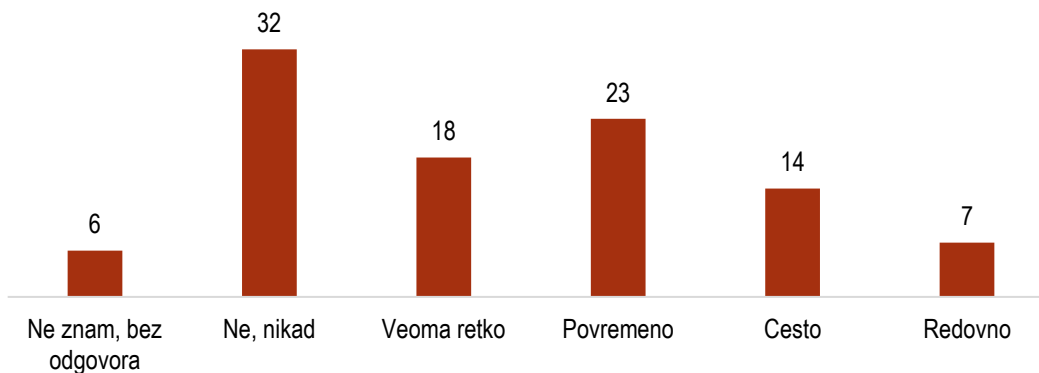
Nekoliko pitanja posvećeno je i percepciji ispitanika prema medijima i internetu u kontekstu diskriminacije i nasilja. Najpre su ispitanici upitani sa kojom od dve tvrdnje bi se pre složili – **jednak je procenat onih koji su rekli da je (1) nasilje donekle prisutno kao i uvek, a da mediji preuveličavaju zarad većeg tiraža ili gledanosti i da je (2) nasilje sve više prisutno i da su mediji prinudjeni da o tome više izveštavaju – po 37%**. Ostali ispitanici rekli su da ne znaju odgovor. Starija kategorija ispitanika (26-30 godina) više se od mlađih složila sa tvrdnjom da je uzrok veće pažnje medija na nasilju zato što je ono sve više i rasprostranjeno. Najmlađa kategorija (15-19) najčešće je odgovarala da ne zna odgovor. Pored toga, Romi i Hrvati smatraju da je nasilje sada više prisutno.

Grafikon 6.1. – Kada razmišljate o medijskom izveštavanju, sa kojom tvrdnjom biste se pre složili?, u %

Tek oko trećine ispitanika reklo je da nije nikada doživljavalo neprijatnosti putem interneta, u smislu da su na taj način primali uvrede, prozivanja, pretnje i slično. Veoma retko je ovo doživljavalo 18% ispitanika, 23% povremeno, dok neprijatnosti putem interneta često doživljava 14% njih, a 7% i – redovno. *Postoji značajna statistička povezanost između pola i odgovora na ovo pitanje* – žene su češće navodile da su doživljavale ovakve neprijatnosti od muškaraca. Zbirno, 34% žena reklo je da se često i redovno suočava sa uvredama, prozivanjima ili pretnjama putem interneta, dok taj procenat za muškarce iznosi 9%.

Grafikon 6.2. – Da li ste doživljavali neprijatnosti u komunikaciji putem interneta, od strane poznatih ili nepoznatih ljudi, u vidu vređanja, prozivanja, ismevanja, pretnji i slično?, u %

Kada je u pitanju reakcija na internet sadržaje koji uključuju govor mržnje, oko polovine ispitanika reklo je da naprosto izbegava takve sadržaje. Da učestvuje u raspravi kritikujući govor mržnje, reklo je 19% ispitanika. Da takve sadržaje samo prati radi informisanosti, saopštilo nam je 12% ispitanih građana, a tek 3% brani takav govor, jer misle da je u suštini bezazlen i zabavan. Preostali su rekli da ne znaju ili da ne koriste internet. Žene su primetno češće od muškaraca navodile da učestvuju u raspravi da bi kritikovali govor mržnje. Muškarci su češće navodili da ne znaju odgovor na pitanje.

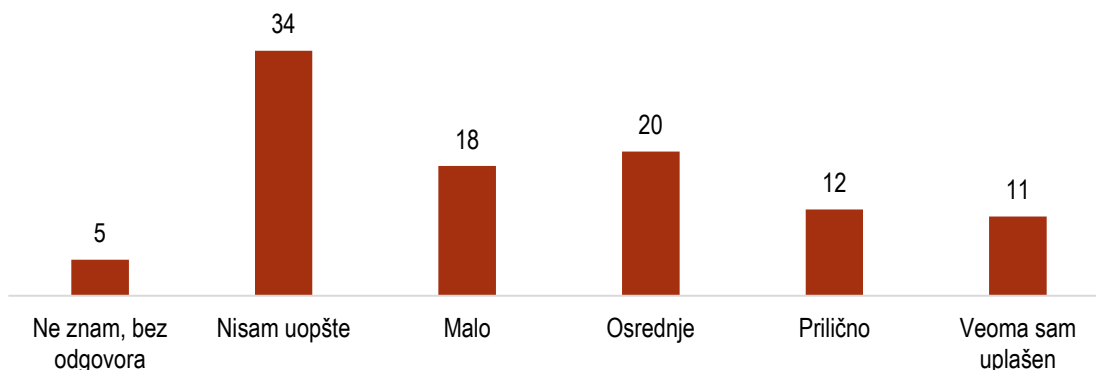
Grafikon 6.3. – *Kako reagujete na internet sadržaje koji uključuju govor mržnje?, u %*

Okolo trećine ispitanika (34%) navelo je da uopšte nije uplašeno za svoju onlajn bezbednost i zaštitu podataka na internetu. Izuzev 5% koji su rekli da ne znaju kako da odgovore, ostali su rekli da su bar malo uplašeni – 18% malo, 20% osrednje, 12% prilično, a 11% da je mnogo uplašeno za onlajn bezbednost i zaštitu podataka. Žene su značajno više zabrinute za onlajn bezbednost od muškaraca – zbirno je 38% reklo da je prilično i veoma uplašeno, dok je 10% muškaraca navelo neki od ova dva odgovora. Takođe, Mađari su češće od drugih izražavali zabrinutost po ovom pitanju.

Intervjuisana sagovornica iz civilnog sektora smatra da mladi nisu dovoljno informisani od strane organizacija civilnog društva kako da se zaštite na društvenim mrežama i na tome mora da se radi.

Grafikon 6.4. – *U kojoj meri ste uplašeni za svoju onlajn bezbednost i zaštitu podataka koje ostavljate na internetu?, u %*

Preporuke

Potencijalni koraci za dalje unapređenje položaja mladih u multietničkoj sredini kao što je Subotica usmereni su na četiri važne oblasti:

- **Unapređenje opštih uslova života**, kao preduslov razvoja opštine i kvaliteta života mladih – polazeći od potrebe da postoji jasna perspektiva mladih, ekonomska sigurnost i samostalnost;
- **Podizanje institucionalnih kapaciteta i unapređenje institucionalnih mehanizama** u oblastima bezbednosti i rada sa mladima i za mlade;
- **Usvajanje, izmena ili unapređenje strateških dokumenata** u oblastima bezbednosti i rada sa mladima i za mlade;
- **Informisanje, edukacija i kampanje** usmerene na najširi koncept bezbednosti.

Unapređenje opštih uslova života

#	Preporuka	Prioritet (visok, srednji, nizak)	Institucije i organi
1	Ulaganje napora u pronalaženje, sređivanje, opremanje i održavanje i opremanje omladinskih prostora u kojima bi mladi mogli da provode svoje vreme na kvalitetan i bezbedan način	Srednji	Organi Grada, civilni sektor

Podizanje institucionalnih kapaciteta i mehanizama

#	Preporuka	Prioritet (visok, srednji, nizak)	Institucije i organi
1	Formiranje Saveta za mlade u Subotici	Visok	Organi Grada, civilni sektor (posebno omladinske organizacije), akademija (stručna javnost)
2	Uspostavljanje Saveta za bezbednost u skladu sa regulativom	Srednji	Organi Grada / članovi Saveta za bezbednost
3	Podizanje kapaciteta članova Saveta za bezbednost za kreiranje, primenu i monitoring lokalnih javnih politika u oblasti bezbednosti	Srednji	Organi Grada, civilni sektor
4	Unapređenje kapaciteta Kancelarije za mlade (ljudskih, tehničkih, finansijskih) kako bi ona kroz svoje aktivnosti doprinela boljoj informisanosti mladih u Subotici i njihovom aktivnijem učešću u pitanjima za koje imaju interes. Podizanje kapaciteta Kancelarije za mlade treba da bude usmereno prema sledećim oblastima (1) pisanje projekata i pronalazak sredstava za rad, (2) sprovođenje istraživanja, (3) komunikacija i vidljivost, (4) zagovaranje i mehanizmi demokratske participacije i (5) monitoring i evaluacija sprovođenja lokalnih strateških planova o mladima po njihovom usvajanju.	Visok	Organi Grada, civilni sektor (posebno omladinske organizacije)

5	Unapređenje kapaciteta lokalne samouprave – razvoj institucionalnih mehanizama (otvaranje Omladinskog kluba) koji nedostaju i modernizacija aktivnosti u skladu sa novim trendovima među mladima; takve aktivnosti organizovati na više jezika kako bi se uključili pripadnici svih zajednica koje žive u Subotici	Visok	Organi Grada, civilni sektor (posebno omladinske organizacije), stručnjaci
6	Osnaživanje omladinskih organizacija i civilnog sektora koji rade sa mladima i za mlade, kroz podizanje njihovih kapaciteta i finansijsku podršku dodeljenu iz opštinskog budžeta na transparentan način	Visok	Organi Grada, lokalni civilni sektor (posebno omladinske organizacije), OCD iz drugih gradova
7	Razmatranje mogućnosti godišnjih istraživanja o stavovima i potrebama mladih u Subotici od strane lokalne samouprave kako bi problemi koje mladi imaju bili konstantno prepoznati i kao takvi targetirani kao prioritetni za rešavanje u sklopu unapređenja omladinske politike za tekuću godinu	Srednji	KzM, organi Grada uz stručnu podršku istraživačkih agencija

Usvajanje, izmena ili unapređenje strateških dokumenata

#	Preporuka	Prioritet (visok, srednji, nizak)	Institucije i organi
1	Usvajanje strateških dokumenata o razvoju opštine i o mladima, kako bi se na planski i sistematičan način pristupilo položaju i perspektivi mladih - usvajanje novog Lokalnog akcionog plana za mlade	Visok	Organi Grada, civilni sektor, (stručna javnost) (preduslov: sprovođenje istraživanja o potrebama mladih)
2	Usvajanje novog LAP za unapređenje položaja Roma	Visok	Organi Grada, civilni sektor (stručna javnost)

Informisanje, edukacija i kampanje

#	Preporuka	Prioritet (visok, srednji, nizak)	Institucije i organi
1	Aktiviranje organa lokalne samouprave po pitanjima bezbednosti mladih na internetu, kroz različite edukativne kampanje i radionice kojima bi se ukazalo na potencijalne opasnosti sa kojima se mladi susreću u digitalnom prostoru	Visok	Organi Grada, civilni sektor, škole, KzM, Ministarstvo omladine i sporta, programi medijske i digitalne pismenosti
2	Organizovanje edukacija mladih o različitim vrstama nasilja i diskriminaciji, kako ih prepoznati i kako se sa njima boriti	Srednji	Organi Grada, civilni sektor, škole, KzM, Ministarstvo omladine i sporta, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti
3	Osnaživanje postojećih programa psihološke podrške mladima (mentalno	Visok	Organi Grada, civilni sektor, škole (posebno školski psiholozi i pedagozi), KzM,

	zdravlje mladih kao poseban problem, naročito nakon pandemije)		Ministarstvo omladine i sporta, Ministarstvo zdravlja
4	Unapređenje informisanosti građana o migrantima koji borave na teritoriji Subotice i u pograničnim krajevima i sprovođenje kampanja koje imaju za cilj iskorenjivanje predrasuda koje postoje prema ovoj grupi	Srednji	Organi Grada, civilni sektor, obrazovne institucije, KzM, Ministarstvo omladine i sporta, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, nacionalni saveti nacionalnih manjina, Komesarijat za izbeglice i migracije
5	Uspostavljanje aktivnije saradnje i umrežavanja mladih iz različitih zajednica na lokalnom nivou, uz organizovanje aktivnosti i radionica koje bi značajnije uključile i informisale mlade o pravima koje imaju	Srednji	Organi Grada, civilni sektor, obrazovne institucije, KzM, Ministarstvo omladine i sporta, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, nacionalni saveti nacionalnih manjina